

OBSAH

Předmluva 11

Úvod: Specifická role socialistického realismu v sovětské kultuře 19

Dialektika „živelnosti“/„uvědomělosti“ jako
strukturuující princip generální dějové linie 35

I. Socialistický realismus před rokem 1932 47

1. Co je socialistický realismus a co vedlo k jeho přijetí
jako oficiální metody sovětské literatury 49
Román socialistického realismu: případ modální
schizofrenie 62
2. Kladný hrdina v předrevoluční literatuře 75
Před-bolševické modely 78
Gorkého *Matka* 83
3. Klasika socialistického realismu z dvacátých let 103
Gladkovův *Cement* 105
Dialektika živelnosti/uvědomělosti a bolševické
romány dvacátých let 123

II. Kultura vrcholného stalinismu 133

Úvod 135

4. Stroj a zahrada: Literatura a metafory nové
společnosti 137
Boj s přírodou jako ústřední obraz stalinismu 147
Stalinistický román jako pastorále 155
5. Stalinistický mýtus „Velké rodiny“ 165
Hrdinný letec jako modelový Nový člověk 180
Romány třicátých let 187
6. Pojetí skutečnosti v hrdinském věku 196
Novoplatónské rysy epistemologie vrcholného
stalinismu 204
Bohotvorba jako možný podtext kultury
vrcholného stalinismu 219

III. Analýza typického sovětského románu 223

7. Modelová zápletka 225
 - Zápletka *Mladé gardy* 229
 - Příroda v *Mladé gardě* 231
 - Zápletka jako přechodový rituál 236
8. Tři pomocné modely rituálního obětování 249
 - Smrt 251
 - Láska 256
 - Ničemnost 260

IV. Sovětská próza po druhé světové válce 265

- Úvod 267
- 9. Období poválečného stalinismu (1944–1953) 270
 - Honba za „kulturou“ 275
 - Konec hrdinského věku a jeho dopady na literaturu 281
 - Varianty modelu „malé rodiny“ / „velké rodiny“ ve čtyřicátých letech 288
 - Náznaky metafyzického hledání 291
- 10. Chruščovova léta 296
 - Od raných let padesátých do roku 1957: První vlna přehodnocení 300
 - „Rok protestu“ 1956 304
 - Návrat hrdinů? Próza konce padesátých a začátku šedesátých let 316
- 11. Ztracený, nebo znovu nabytý ráj? Próza po Chruščovovi 327
 - Vesnická próza 336
 - Rodina jako metafora 342

Závěr 348

Příloha A – Vymezení generální dějové linie na příkladu výrobního románu a dalších základních typů románu stalinské éry 353

**Příloha B – Oficiální výběr modelových románů
zrekonstruovaný na základě projevů na všesvazových
sjezdech spisovatelů 361**

Doslov – Konec socialistického realismu 365

Výběrová bibliografie 393

Rejstřík 397